

VANDAAG EN MORGEN

Inleiding.

Indien men een overzicht wil gewinnen van de historie der mensheid, zou men in de eerste plaats begrip moeten hebben voor de oorzaak-en-gevolgwerkingen, die er in de volkeren, maar ook in de totaliteit van het menselijk bestaan optreden. Het heden bepaalt grotendeels wat er morgen gebeurt. Het denken van vandaag vormt het gedachtenbeeld, dat morgen werkelijkheid wordt. Hiervan uitgaande zullen wij in de komende reeks lezingen trachten u een beeld te geven van de wereld, zoals zij nu is in onze ogen. Daarnaast zullen wij proberen duidelijk te maken wat o.i. daaruit verder voortvloeit. En aangezien de actualiteit in het heden voor u het belangrijkste is t.a.v. de acute problemen, zullen wij ook trachten daaraan in de komende tijd voldoende aandacht te besteden. Neemt u echter dit element in de cursus niet al te zwaar. Het is eerder illustratief bedoeld dan als verklarende en werkelijke materie voor lezing.

Ik wil dan deze inleiding beginnen met u enkele facetten te noemen, die in de huidige maatschappij een zeer grote rol spelen. U zult dat waarschijnlijk van mij negatief vinden. Maar deze negatieve aspecten zijn bepalend voor de vruchten van morgen. Het is al heel lang geleden, dat iemand zei, dat het graan in de aarde moet vallen en daar sterven, opdat de nieuwe halm wordt geboren. En op dezelfde wijze is het juist wat vandaag ondergaat, wat vandaag ziek is en op sterven na dood, dat bepaalt hoe het morgen zal zijn; want de beelden van morgen vloeien voort uit de nood van vandaag plus de erkenningsmogelijkheid, die vandaag en morgen bestaat.

Een van de belangrijkste aspecten voor het westen in deze tijd is wel de stad. De stad, eens een levend organisme van in nauw verband samenwerkende en-wonende mensen, is langzaam maar zeker geworden tot een lichaam vol aderverkalking. Verkeersproblemen hopen zich op. Communicatieproblemen tussen stadsmensen worden steeds groter. Werkelijk begrip bestaat niet meer en een voortdurende neiging tot centralisatie maakt zowel de steden als ook het bewind van naties steeds minder plooibaar en daardoor kwetsbaarder voor alle onverwachte of onvoorziene ontwikkelingen.

De neiging gezag te beschouwen als een recht, waarbij de verplichting slechts op de tweede plaats komt, grijpt eveneens overal rond zich. In de wereld van vandaag zien wij onnoemelijk veel kleine staatjes ontstaan, wier hele wezen wordt gedragen door de machtsdrift van een betrekkelijk kleine groepering of zelfs van enkele mensen. Deze kleine staten en staatjes, deze gemeenschappen, die zich tegenover de wereld willen stellen en zich t.a.v. de wereld afzonderen, hebben in zich geen reële bestaansmogelijkheid. Deze groepen in staatkundig verband zijn in wezen afhankelijk van de goedertieren hulp van anderen, zonder dat zij daarbij een vaste verbintenis, verplichting of verhouding willen accepteren. Het is duidelijk, dat een dergelijk spel onvruchtbaar is en voert tot een zeer negativistisch beleid, gepaard gaand met een zeer irreële instelling t.a.v. wereld en leven bij de onderdanen.

In de maatschappelijke groeperingen overal ter wereld zien wij de z.g. eilandmentaliteit ontstaan. Deze isoleert groepen van het volk van elkander en doet het wederkering begrip en daarmee ook de mogelijkheid tot een reële samenwerking steeds

meer afnemen. Dit zijn problemen, die vandaag aan de dag economisch en sociaal een rol spelen en die daarnaast ook allerhande politieke eigenaardigheden hebben doen ontstaan.

Op zichzelf zijn het verschijnselen, die niet zo belangrijk zijn, maar zij geven een mentaliteit weer. En het is juist het denkproces van de mens, waardoor zijn gehele habitus, gewoonteleven en gedrag worden bepaald. Deze habitus van de tijd is absoluut negatief; zij is zelfs destructief. Dit element van vernietiging, dat in het menselijk denken als een ziekte is binnengeslopen, tast uit de aard der zaak niet alleen maar de concrete waarden van het bestaan aan, ook de ideële waarden zullen eronder moeten lijden. Zo zullen wij zien, dat deze mentaliteit zowel in godsdientig opzicht als t.a.v. sociaal bewustzijn, begrippen als naastenliefde en solidariteit een zeer grote rol speelt.

Wij zien het isolationisme van de groepen groeien, waarbij niet alleen maar een superioriteitsbesef meespreekt, maar ook een uit elkander groeien van geestelijke inhoud. Deze op zichzelf negatieve en schijnbaar vernietigende werkingen, die over de gehele wereld kenbaar zijn, vormen echter de ouverture van een nieuwe tijd.

Zoals een massaal accoord, gevormd door enkele dissonanten, vaak de inleiding kan zijn voor een melodie (vergelijkt u b.v. eens de introductie van de wals van Ravel met het vooromschrevene), zo zien wij dat juist door het geheel wegvallen van mogelijkheden en waarden de mens wordt gedwongen tot aanpassing. Deze aanpassing zal eerst geestelijk moeten zijn, voordat zij ook meer concreet stoffelijk kan worden uitgedrukt.

De geestelijke omwenteling is m.i. aan de gang. Zij voert ons tot ontwikkelingen, welke de toekomst niet zo ongunstig doen zien als voorgaand beeld u misschien zou doen vermoeden. Het is het overbodige, dat gaat wegvallen. Het is het isolement, dat verbroken moet worden. Het is het begrip van maatschappelijkheid, dat een totaal nieuwe inhoud moet krijgen. Daarnaast ook de waarde, die wij God noemen, welke in de mens een nieuwe plaats van node heeft.

Deze dingen brengt de toekomst. Morgen brengt geen nieuwe mensheid, maar wel een nieuw besef in de mensheid. Zij brengt geen absoluut veranderde en vernieuwde wereld, maar zij brengt een groei- en veranderingsproces, dat in betrekkelijk korte tijd het aanzien der aarde wijzigt.

Het Aquarius-tijdperk, dat nu aan de gang is, kan ons een hoofdlijn geven bij het beschouwen van de invloeden, die kosmisch optreden. Wij kunnen daarin de tendensen vanuit de kosmos en hogere sferen beschrijven, die bij deze verandering betrokken zijn. Indien ik dan ook in deze cursus naast het geestelijk element de meer materiële aspecten de nodige aandacht geef, dan is dit vooral gedaan om u duidelijk te maken hoezeer uw innerlijke en uw uiterlijke wereld met elkaar verbonden en verwant zijn, en om u in staat te stellen uit uw eigen leven en beleven ook conclusies te trekken, zelfs ten aanzien van eigen toekomst.

HOOFDSTUK I.

D E N K E N.

1e Deel.

Denken bestaat uit het samenvoegen van begrippen. Naarmate die begrippen concreter geformuleerd zijn, logischer ineenvoegen en t.a.v. elkander eenvoudiger worden geplaatst en gestipuleerd, brengt het denken concretere resultaten voort. Een genie is niet iemand, die boven het denken staat, maar die bij een scherpe formulering van het bestaande en gewenste de verhoudingen zo eenvoudig weet vast te leggen, dat hij kan zien wat er gebeurt en daaruit dan zijn conclusies kan trekken.

In de wereld van vandaag is het denken vaak nogal verward. De denkbeelden b.v. omtrent noodzaken en feiten zijn zo verward en zo weinig reëel t.o.v. elkaar geplaatst, dat wij - zelfs in een nabije omgeving als in Nederland - voorbeelden te over vinden van een mentaliteit, die uiterlijk misschien nog aanvaardbaar en goed in wezen de problemen ontvlucht en juist hierdoor in zich vernietigende tendensen draagt. Als ik u hiervan een voorbeeld mag geven:

Nederland is ervan overtuigd, dat steeds meer moet worden gedaan aan ontwikkelingshulp. Op zichzelf is dit volledig aanvaardbaar en niemand kan daartegen enig bezwaar opperen. Nederland is gelijktijdig ervan overtuigd, dat zijn eigen leef-klimaat voortdurend moet worden verbeterd en dat projecten moeten worden aangepakt, die dit kleine land voorbereiden op het jaar 1999. (Het jaar 2000 heb ik niet genoemd om Bellamy's niet in verwarring te brengen.) Zij hebben daarbij de opvatting, dat men - gezien de huidige wereld-situatie - een zeer groot deel van de beschikbare gelden moet beleggen in wat men noemt: defensie. En defensie in deze tijd is potentiële, grotendeels mechanische agressiviteit.

Als men een rekening als deze opmaakt, blijken er zeer vele tekorten. Je kunt nl. niet al die dingen gelijktijdig doen. Nu kan men wel een wissel op de toekomst trekken, maar de toekomst kan men niet voorzien en dientengevolge is het trekken van die wissel zeer riskant; het kan noodtoestanden doen ontstaan.

Men zou in wezen een keuze moeten doen. Wat is belangrijker: defensie, planning op lange termijn, onmiddellijke bijstand aan onderontwikkelde gebieden, etc. Deze keuze wordt vermeden. Niet alleen ontstaat hierdoor een deflationair proces voor de valuta en indirect voor de waarde van de arbeid, van de productie en van het totale bezit binnen de gemeenschap, maar daarnaast ontstaat het denkbeeld, dat men door illusoir geld te creëren dingen kan financieren; en dat is niet waar.

Hier hebben we dus een voorbeeld van een onlogisch denken, waarbij in een veelheid van argumenten en voorkeuren de feiten eigenlijk ten ondergaan. Ik geloof, dat juist hierdoor een zodanige overbelasting zal ontstaan van het in zich socialistisch gerichte staatsbestel, dat men ofwel weer zal moeten terugkeren tot het "ieder voor zich en God voor ons allen", dan wel het gehele volk zodanige beperkingen zal moeten opleggen, dat het niet meer geneigd is deze te aanvaarden. Een revolutie is in beide gevallen te verwachten. Een dergelijke revolutie zal - gezien het Nederlandse temperament - niet gewelddadig zijn, maar eerder herinneren aan de manifestatiedrift in de tijd van Nieuwenhuis of b.v. Treub. Twee figuren, die elk voor zich nogal manifesteerden en elk op eigen wijze.

Wat daaruit voortvloeit is: een Nederland, dat niet meer in staat is zich als zelfstandigheid te handhaven en dus vele van zijn illusies moet prijsgeven.

Maar vóór die tijd hebben de meeste mensen hun illusies reeds verloren. Dat is in feite nu al het geval.

Als er in de oude tijd werd gesproken over de noodzaak van solidariteit en de werkgevers advertenties plaatsten, waarin zij aandrongen op het niet verder staken van de arbeiders uit verkeerde solidariteit, dan was er een eenheid van denken en men begreep waar het om ging. Als tegenwoordig een dergelijke leuze wordt gelanceerd van hetzij staken of kiezen, dan luistert men niet meer naar de argumenten. Men is doof geworden voor de boodschap, die de mensen kunnen krijgen door de veelheid van woorden, waarin zij die boodschap verkonden en de vele tegenstrijdigheden, die zij voortdurend trachten te ontgaan, omdat zij de moed niet hebben tot een concrete en reële stem. Anders gezegd misschien: Nederland bezit zowel bij de leiding van de arbeid (de werkgevers) als in zijn gehele bestuur vele uitstekende politici, maar helaas geen staatslieden.

Dit is een proces, dat zich langzaam ontwikkelt. Maar wie oog heeft voor de feiten, ziet reeds vandaag een ontwrichting ontstaan, waarbij de uiterste (vergeef mij de formulering, ik gebruik oude termen) kapitalistische bestreving onmiddellijk staat tegenover de uiterste socialistische bestreving. Extremisme naar alle zijden is groeiend. Dit extremisme is voor velen niet meer te dragen. Zij onttrekken zich geheel aan de maatschappij en aan de maatschappelijke moraliteit, die voor het behoud van die maatschappij zo belangrijk is. Dit is een voorbeeld. Ik wil daaraan de conclusie voor de toekomst meteen verbinden.

In Nederland ontstaat een enorme gisting, waarbij steeds meer heethoofden steeds meer niet te verwezenlijken idealen propageren, en in de praktijk wordt steeds minder gedaan wat nodig is. Het eindresultaat is een gemeenschap, die uit elkaar valt. De bevolkingsophoping - vooral in westen van Nederland - zal in de volgende 20 jaren aanleiding geven tot een voortdurend grotere minachting van wetgeving en openbare orde en op de duur leiden tot een onregeerbaarheid van Nederland. Het revolutionair proces, dat hieruit zal voortkomen, zal in wesen een zeer vrijzinnige, idealistisch godsdienstige formulering kennen en zich baseren op het vermogen van de mens om dienstbaar te zijn. Vele sociale verzekeringen zullen dan al aan overbelasting overleden zijn. En vele grote dromen, die men vandaag nog koestert, zullen zijn gestorven, zoals b.v. Bijzonder Onderwijs, dat dan door te velen wordt aangevallen en daardoor bij gebrek aan leerkrachten en niet aan leerlingen langzaam maar zeker verdwijnt.

Dit is een beeld van een gedachtengang, die niet alleen een oriëntatie inhoudt t.a.v. Nederland; het is een oriëntatie t.a.v. de wereld.

Wanneer ik denk, dan moet ik feiten zien. Naarmate ik minder feiten kan zien, worden mijn acties willekeuriger en de resultaten van die acties voor mij minder aanvaardbaar en minder berekenbaar. Het z.g. kans-element in de samenleving vergroot zich, maar ook voor de enkeling vergroot zich dat. Het is duidelijk, dat niemand geneigd is om in het leven voortdurend een soort Russische roulette te spelen met eigen geluk als inzet.

Meer en meer zal de mens teruggrijpen naar hetgeen voor hem belangrijk is. En dat lijkt misschien op een tijdelijke toename van egoïsme. De mensen zullen zeggen: Waarom zou ik rekening houden met anderen? Zij doen het immers met mij ook niet.

Zij zullen zeggen: Waarom zou ik mij onderwerpen aan een gestrenge God, als die God zoveel onrecht toelaat?

Zij zullen uitroepen: Waarom zou ik genoeg nemen met de voorschriften, die mijn beleven en mijn persoonlijk leven aan banden leggen! Ik wil beloven volgens mijn eigen waarden.

Een negativiteit misschien, omdat men vooral aan het begin van een dergelijke reactie niet meer in staat is de verhoudingen van oorzaak-en-gevolg te zien. Maar naarmate ik meer zelfstandig ga handelen, zal ik ook meer zelfstandig de resultaten moeten beoordelen. Er ontstaat dus een nieuwe oriëntatie. Ik mag u een voorbeeld geven:

Een paar jongelui voelen zich balorig. Zij vallen op straat iemand aan.

Maar nu blijkt, dat zij verschillende keren iemand aanvallen, die b.v. jiu jitsu, judo of iets anders beheerst en die de heren uit zelfverdediging een fatsoenlijk pak slaag en een rustperiode in het ziekenhuis bezorgt. Wat is het gevolg? Als die jongelui desondanks hun ongenoegen op anderen willen gaan uitleven, zullen zij voortaan uitkijken; en naarmate de krachtfiguren minder geneigd zijn dat gedrag ook tegenover anderen te tolereren, zullen zij minder kans krijgen om zich uit te leven en dus hun agressie op een andere wijze in de maatschappij moeten stellen. Het is gewoon een ervaringsproces. Maar dit gaat niet alleen op, als het gaat om straatschenderijen, dit gaat evenzeer op, als het gaat om godsdienst.

Als ik God op een bepaalde wijze erken en de goddelijke Kracht zo wel gemanifesteerd zie (al is het door een toeval) en op alle andere wijzen niet, dan zal ik kiezen voor de manier, waarop voor mij een kracht, die ik God kan noemen, waarheid is. Ik zal niet meer kiezen voor de formalistische voorstelling van hemel en hel en misschien zelfs een al te persoonlijk voortbestaan gaan verwerpen, maar ik zal aan de andere kant gevoel krijgen voor een innerlijke inhoud, een innerlijk wezen, dat mijn gerichtheid in de wereld bepaalt en mij daardoor geluk geeft.

Ik kan t.a.v. de maatschappelijke moraliteit protesteren en juist al datgene doen, wat andere vies, ongepast, onmogelijk vinden, maar ik zal er ook de gevolgen van ondergaan. Ik zal ontdekken, dat bepaalde vrijheden voor mij geluk betekenen, maar dat vele andere mij alleen maar ongenoegen brengen. Het zal u duidelijk zijn, dat ook hier een soort scholing is.

Oorzaak-en-gevolg-denken zal dan ook in de 70-iger jaren reeds, maar zeker na 1970, 1974 aanmerkelijk toenemen. Dit houdt in: een vergroting van realiteitszin, een vereenvoudiging van vele denkprocessen en een aanmerkelijke beperking van het overbodige. Dit alleen reeds zal zowel voor het gedachtenleven van de mens als voor zijn maatschappelijke omgeving een revolutionaire omwenteling betekenen. Daar de vereenvoudigingsprocessen in de materie altijd achterlopen bij die welke in het gedachtenleven plaatsvinden, mogen wij wel stellen, dat ongeveer in 1984/'85 dit proces maatschappelijk zo ver is doorgedrongen, dat men ook in naam en formulering de maatschappij gaat aanpassen aan deze vernieuwing.

-:-

2e Deel.

Bij de toename van de mechanische communicatie-middelen en de vergroting van onderwijs-mogelijkheid overal ter wereld is er een situatie ontstaan, waardoor de afstanden op aarde geslonken zijn. Dit wil zeggen, dat men in steeds grotere mate kennis neemt van hetgeen elders aanwezig is. Wereldpolitiek was nog geen 70 jaar geleden iets vaags, dat door deftige heren in besloten kamers werd geregeld. Tegenwoordig is het iets, waar de hele wereld in opgaat. De gebeurtenissen in andere landen waren - zelfs nog rond 1900 - iets, waarvan je enkèle weken later dan wel eens kennis nam, of als het vlug ging binnen een week. Tegenwoordig hoort men vaak om 1 uur iets, dat 5 minuten voordien pas geschiedde. Hierdoor is de wereld enerzijds dus een grotere eenheid geworden, maar anderzijds wordt daardoor juist de begripshiaat veel sterker kenbaar dan zij ooit tevoren is geweest.

Als wij het denken van de Aziaat moeten vergelijken met dat van de westerling, dan komen wij tot de conclusie, dat er geheel differente waarden en waardeningen bestaan. De neger op zijn beurt heeft weer een andere wijze van leven, reageren en denken dan de blanke, ook al kunnen deze verschillen in maatschappelijk verband tot een uiterlijk minimum worden teruggebracht. Maar de achtergronden zijn anders.

Wat gebeurt er nu? De westerling waardeert de Aziaat en zijn problemen niet vanuit een Aziatisch, maar vanuit een westers standpunt. Hij zal hulp willen ver-

lenen of willen corrigeren, maar doet dit vanuit zijn eigen achtergrond en zal daardoor heel vaak het tegenovergestelde veroorzaken van wat hij tracht te bereiken.

Ten aanzien van de neger-mentaliteit is dat hetzelfde. Ik weet zelfs, dat er op het ogenblik een staatje is, waarin de eigen productiviteit en de neiging tot arbeid steeds meer afneemt, omdat men de conclusie heeft getrokken: hoe meer wij zelf doen, hoe minder wij krijgen; en het is eenvoudiger te krijgen dan te verdienen. Indien men die mentaliteit zou begrijpen, zou men op een andere wijze hulp en assistentie verlenen, dat is duidelijk.

Daarbij zijn ook de verhoudingen t.a.v. leven (het leven van de mens, van dieren e.d.) overal verschillend. Er zijn landen, waar zelfs de rat een heilig dier kan zijn, waar de slang wordt vereerd, en waar de tijger als voorvader (of wat dat betreft ook het schaap, de koe, de aap of zelfs een of ander insect) belangrijker is dan de mens. Er zijn landen, waar het dier alleen maar iets is om mee te spelen, om te gebruiken; en er zijn ook landen, waar men het dier een zodanig menselijke inhoud begint toe te kennen, dat het vaak wordt vereerd boven de mens. Ik mag u herinneren aan gevallen hier in Nederland en Engeland, waarbij men woedender was, omdat een aantal katjes, die verwilderd waren, werd afgemaakt, dan om het feit dat een vader zijn kind bijna liet verhongeren. De verontwaardiging om wat het dier was aangedaan, was veel groter.

U zult begrijpen, dat met een dergelijke wijze van denken het contact te-loor gaat. De communicatie is in feite groter, maar in begrippen steeds kleiner. Men heeft weinig tijd. De opgejaagdheid, die ook in de communicatie tussen vastelanden, landen en mensen tot uiting komt, laat vaak niet meer de mogelijkheid toe tot begrip te komen. Ik wil u ook hiervan een voorbeeld geven.

Als u naar b.v. Zuid-Amerika gaat en u wilt een zaak afsluiten, dan zult u door degene, die u bezoekt, worden ontvangen als een gast. Het sociale contact, het met elkaar spreken, het samen eten, drinken, uitgaan desnoods, schijnt de boventoon te voeren. Maar hierdoor ontstaat er een verhouding, waardoor men elkaar en elkanders argumenten en noodzaken beter kan aanvoelen, zodat door het schijnbare tijdverlies en speelsheid van het zaken doen in feite een juistere beantwoorden aan elkanders eisen en noodzaken mogelijk is gebleken.

In de Oriënt zien wij hetzelfde. Daar is het spel van loven en bieden nog steeds in ere. Men denkt, dat het gaat om geld of om een sport, maar het is meer. Het is een langzaam naar elkaar toegroeien, niet alleen t.a.v. de prijs, maar ook van waardering en begrip. Het product wordt hierdoor voor de koper a.h.w. meer waard, doordat hij tijd heeft te beseffen wat hij eraan heeft; en voor de verkoper zit hierin de mogelijkheid om voor zijn product een waardering te krijgen en in het contact met de koper ook te beseffen hoe hij het best kan produceren en verkopen. Tijdverspilling is dus ook dit loven en bieden - dat helaas steeds meer moet plaats maken voor de vastgestelde prijzen - zeker niet.

In de godsdienst hebben wij precies hetzelfde. Als ik God moet vereren in een vaste vorm en die vorm geen deel uitmaakt van mijn bestaan, kan ik niet werkelijk met God leven. Hier is langzaam maar zeker in de wereld een scheidslijn ontstaan tussen wat ik dan geloof of godsdienst mag noemen en het z.g. dagelijks leven.

In de oudheid was dat anders. De mens leefde a.h.w. met zijn goden. Zij waren voor hem belangrijk als een aanvulling op zijn bestaan en zijn vermogens. Zoals in de middeleeuwen het amusement in feite vaak was: de kerkgang, de markt, de kermis. Het geestelijke spel evenals het wat meer wereldse spel behoorden bij de kerk, bij God. God stond in de wereld. Hij staat daar nu niet. Het resultaat is, dat ook hier een zekere gejaagdheid is opgetreden, waardoor men (m.i. verkeerd) sociale aspecten gaat gebruiken om God te étaleren, en niet zoekt naar een injecteren van het Godsbegrip in het normale bestaan.

Het is duidelijk, dat hierdoor een vervlakking op velerlei gebieden is ontstaan, en vele mensen, geconfronteerd met het onbegrepen (het onbegrepen van een godsdienst, die haar formuleringen nog uit de late Middeleeuwen heeft, het onbegrip voor andere volkeren met hun denkwijzen en gebruiken evenzeer), verlan-

gens gaan koesteren, die nooit te vervullen zijn; illusies, die niet stoelen op een werkelijkheid, maar op een verkeerd begripen ervan. Hierdoor ontwikkelen zich b.v. technische projecten in landen, die - gezien hun bevolking en de mogelijkheden van die bevolking - voor een technische ontwikkeling in feite niet geschikt zijn. Het betekent, dat hier een splitsing gaat ontstaan van wat men zou kunnen noemen: een fabrieksproletariaat tegenover anderen. Deze fabrieksproleten zullen weliswaar veel gezag hebben en hard schreeuwen, maar zij zullen in de ogen van anderen uitgeworpenen zijn, kastelozen. Het is duidelijk, dat wanneer een dergelijke ontwikkeling eenmaal aan de gang is, de mens voor zich een tegenwicht tracht te gewinnen.

Het is opvallend, dat in landen waar men b.v. heeft geprobeerd fabrieken te vestigen (ik denk hier b.v. aan bepaalde projecten in Indonesië), de eigen en meer kunstzinnige productiviteit van de bevolking niet is gedaald, maar is gestegen; en dat terwijl men in de landbouwgebieden, waar men zijn gewone gang van leven nog kent, eigenlijk veel van het eigen product terzijde schuift voor het massa-product uit andere delen van de wereld.

Wij zien dit in de godsdienst, waar men op een gegeven ogenblik "God is dood" als een kreet gebruikt om eigenlijk de godsdienst zoals hij is te verwerpen om hem als een leer boven het leven af te wijzen, en gelijktijdig te zoeken naar een daadwerkelijke betekenis in het leven, die het Godsbegrip en de godsdienst meer en meer verloren hebben.

Hier hebben wij te maken met een geestelijke omwenteling, die eveneens vaak negatieve aspecten heeft. Maar deze negatieve aspecten zullen via heel veel verschillende wegen leiden tot een absolute vernieuwing. Deze vernieuwing zult u n.i. op bepaalde terreinen binnen zeer korte tijd reeds kunnen vaststellen. Ik meen, dat ik hiermede dit hoofdstuk mag besluiten.

Dan volgt hier een feitenlijst of noot behorende bij het eerste Hoofdstuk:

Een geestelijke omwenteling, die zeer snel en sterk verloopt, maakt zich op het ogenblik kenbaar in Azië, met als brandpunten China en India. Gelijktijdig ontstaat er een veel grotere erkenning van de eigen waarden als gevolg van de conflicten in Vietnam en de reeds nu daarop volgende conflicten, die b.v. Laos en Sikhim betreffen. De prognose luidt hier:

Binnen $1\frac{1}{2}$ jaar zal een toenemend verzet tegen de verwesterlijking van de maatschappij zowel in India als ook in China kenbaar worden.

In China maakt zich dit duidelijk in een terugzoeken naar de tradities.

In India zal het zich duidelijk maken door een weigering bepaalde hervormingen in westerse zin aan te brengen, zelfs indien dit betekent dat in het land grote onlusten worden en dat landen van buitenaf weigeren om als voorheen verdere steun aan dit land te verlenen.

Voor China zijn weinig controleerbare feiten te geven t.a.v. de geestelijke ontwikkeling. Toch zullen wij ontdekken, dat de z.g. variant op het "rode Boekje" (een omwerking en aanvulling van de Maoïstische spreuken) een beroep gaat doen op b.v. de I King (?), zodat de oude klassieke waarden mede worden verwerkt in het huidige politiek-proletarisch strijdgeschrift; en als resultaat daarvan een zekere vorm van gelovigheid weer gaat ontstaan, vooral bij de zeer jeugdigen. Dit zal het fanatisme niet doen afnemen, naar brengt wel in China een aantal filosofische leraren voort, die niet als voorheen alleen de partij-politiek filosofisch onderlijnen, maar die trachten de volksmentaliteit door de filosofie richting en inhoud te geven, ook binnen het kader van menselijke waarden en bestaan.

Voor India is dit eenvoudiger. Dit zal overigens tezamen met o.m. Pakistan en bepaalde andere islamitische landen een versterkte missionering in de westerse wereld beginnen. In de komende 4 à 5 jaar zult u kennis maken met een toenemend aantal z.g. heilige mannen: hindoes, boeddhisten (vooral vanuit Ceylon zal het boeddhisme sterk worden gepredikt in Europa) en daarnaast ook vanuit India zelf. Bovendien ook een grote islamitische zending, die zich echter niet meer als doel stelt te bekeren tot hun inzichten, maar om de westerling bekend te

maken met de geestelijke praktijken en mogelijkheden van hun denkrichting. De resultaten hiervan zijn overigens m.i. voor het westerse denken zeer zeker goed te noemen. De vruchten daarvan zult u kunnen plukken in een periode van 5 à 6 jaar, als mede hierdoor een beter begrip voor en gebruik van mystieke krachten is ontstaan.

De algemene revolutie, zoals deze zich in steeds sterkere mate in Zuid-Amerika toont, zal ook in dit en in het komende jaar hier en daar op explosieve wijze voortgang vinden. Men zal zeer veel wijten aan Castro en vele malen zal men ook Amerika en in het bijzonder de C.I.A. van de Ver. Staten beschuldigen van een onjuist ingrijpen in interne aangelegenheden. Belangrijker is echter dat de massa's, die in hun ontevredenheid tot nu toe vaak een zekere gelatenheid vertoonden ofwel zich in wanhoop absoluut verzetten, hier zullen komen tot een eigen vorm van bijna magische godsdienstigheid, waarin naast vele bijgelovigheden enkele grote geestelijke ideeën een rol spelen. Deze worden overigens vanuit de Witte Broederschap op het ogenblik sterk geënt op de bestaande geloofsvormen, waarbij vooral meer magische geloofsvormen op het moment de voorkeur hebben.

Hieruit vloeit voort, dat juist de z.g. onderontwikkelde bevolking in een zeer snel tempo een zekere ontwikkeling gaat gewinnen, die niets gemeen heeft met schoolse wijsheid, maar wel met inzicht in de werkelijke levenswaarden. Hierdoor zullen politieke, maar vooral geestelijke omwentelingen plaatsvinden en o.m. de kerken zullen worden gedwongen in 3 à 4 jaar hun houding zo totaal te veranderen, dat wij zullen kunnen spreken van een bijna afgescheiden speciaal Zuid-Amerikaan katholicisme, waarin bepaalde vormen van fetichisme e.d. een geheel eigen rol gaan spelen.

Het denken van de mens ontwikkelt zich en vormt hem opnieuw, zodat hij zijn wereld en haar problemen op een andere en voor de leiders van die wereld onverwachte wijze zal gaan benaderen,

-:-

Werkopdracht.

Ga het bovenstaande na. Tracht voor uzelf andere voorbeelde te vinden van verkeerd werkelijkheidsbegrip (zoals t.a.v. Nederland b.v. werd geïllustreerd) en verkeerde interpretatie van anderen, zoals ik deze heb getracht aan te tonen op internationaal terrein.

Tracht voor uzelf een formulering te vinden van eigen gedragslijn, waarbij onwerkelijkheid zoveel mogelijk wordt vermeden, zonder dat een werkelijke dienstbaarheid aan de wereld onmogelijk wordt.

:--:

A A N P A S S I N G.

Het begrip aanpassing betekent voor velen in feite een vorm van onderwerping. Het is dit zeer zeker niet. Aanpassing wil zeggen: met behoud van eigen mogelijkheden, wilsvrijheid en actievrijheid een zo groot mogelijke harmonie met de lopende ontwikkeling tot stand brengen en behouden.

Indien u zich dus wilt aanpassen aan zich wijzigende omstandigheden, dan kunt u dit nimmer doen door eenvoudig deze omstandigheden zonder meer te accepteren. Echter zult u, wat vele mensen niet doen, een scheiding moeten maken

tussen datgene, wat voor u geldt en datgene, wat voor de wereld buiten u geldt. U bent niet in staat vanuit uw eigen wezen de acties te begrijpen, of misschien zelfs goed te keuren, van jongeren of van andersdenkenden.

Aanpassing nu betekent niet, dat u dan toch maar uw eigen standpunt moet laten varen, maar dat u moet trachten een zodanig begrip voor de ander op te brengen, dat u daar, waar positieve mogelijkheden bestaan, met die ander kunt samenwerken, terwijl u niet tracht oude toestanden te continueren, die in wezen niet meer houdbaar zijn door het inzicht van anderen.

Aanpassingsmoeilijkheden kent men in de moderne maatschappij meer dan genoeg. Indien u mij toestaat om ook hier enkele voorbeelden uit het heden te citeren, dan zou ik willen wijzen op de noodzaak zich aan te passen aan een veel grotere massaliteit van verkeer, van vermaak, kortom, van al datgene, wat tot het meer publieke en openbare leven behoort.

De mens, die zelf van zijn eigen waarde overtuigd is, is geneigd van de wereld een aanpassing te vergen aan zichzelf. Dit nu is onmogelijk. Aanpassing kan daarom als volgt worden uitgedrukt:

Wanneer u een televisieprogramma beziet, dan zal daarvan misschien voor u 1/10 passend en geschikt zijn. Dit geconstateerd hebbende, zult u de andere delen niet bekijken en uw tijd gebruiken voor dingen, die volgens uw wezen en voor uw wezen vruchtbaarder zijn. De aanpassing ligt hier dus niet in het dan toch maar willen verwerken en aanvaarden, maar in het terzijde stellen van de niet-harmonische elementen.

De basis van maatschappij, maar ook van geestelijk zijn en geestelijke ontwikkeling, wordt uitgedrukt in het woord harmonie. Dit wil zeggen: samengaan en samenwerking. Samengaan en samenwerking komen voort uit het op het juiste moment met elkaar in overeenstemming komen. Een typisch voorbeeld hiervan kunt u vinden in een orkest. Daar zou op een bepaald ogenblik de trompet een dissonant kunnen vormen met b.v. de fagot en de hobo, want ieder speelt zijn eigen partij, een eigen melodie, met eigen maat-ideeën. Doordat echter de maatindeling nu zodanig verschoven is, dat de instrumenten in plaats van elkaar te bestrijden elkaar aanvullen, zien wij een patroon ontstaan, waarin de fagot een zekere grondmelodie produceert, waartegenin de trompet zijn eigen melodie zet op een duidelijke, heldere en begrijpelijke wijze, terwijl de hobo juist in de pauze van de trompet diens melodie op een andere wijze verwerkt en zo aan het orchesterale geheel a.h.w. een bijzondere toon, een bijzondere tint geeft.

Als instrumenten in een orkest moeten samenspelen, worden zij afgestemd. Dat wil zeggen, dat men uitgaat van een grondtoon, die voor alle een gelijke waarde heeft. Wie aanpassing wil vinden in de maatschappij of in het geestelijk leven, zal moeten uitgaan van een grondbegrip, dat voor allen aanvaardbaar en bruikbaar is. Hij zal dan echter, uitgaande van dit grondbegrip, zijn eigen actie moeten voeren, zijn eigen wil tot uitdrukking moeten brengen op een zodanige wijze, dat hij anderen daardoor niet stoort, integendeel, waar dit mogelijk is, anderen in hun actie of begrip onderstreept of aanvult. Uit dit voorbeeld zal u duidelijk zijn geworden, wat onder het begrip "aanpassing" moet worden verstaan.

Er zijn natuurlijk ook nog andere punten, waarbij dit begrip "aanpassing" bruikbaar is. En ook hier weer een voorbeeld:

U werkt b.v. in een laboratorium. U tracht daar een bepaald resultaat te behalen. Dit resultaat is volgens uw denken het best te bereiken met een aantal instrumenten, dat u echter niet bezit. U kunt nu zeggen, dat hierdoor de proef onmogelijk is. U kunt ook trachten om voor wat er niet aanwezig is een nog aanvaardbare vervanging te vinden. Degeen, die werkt met de bereikbare en aanvaardbare vervanging voor de waarden, die hij als noodzakelijk of ideëel beschouwt, past zich aan de omstandigheden en mogelijkheden aan. Hij zal dan misschien niet het maximale resultaat verkrijgen, dat hij zich voorstelde bij het ontwerpen van zijn proefneming, maar hij zal daarentegen in ieder geval een proefneming doen, die hem in staat stelt verder te werken.

Degeen, die voortdurend eist dat alles is afgestemd op zijn behoefte en zijn mogelijkheden, bereikt niets. Aanpassing betekent dus ook een zekere mate van

improvisatie. Improviseren betekent gebruik maken van de middelen, mogelijkheden en omstandigheden, die op dit moment en op deze plaats bereikbaar zijn voor de uitvoering van een taak, die men nu noodzakelijk acht.

U ziet, dat in het begrip "aanpassing" onnoemelijk veel begrippen aanwezig zijn, die anders worden gesteld of omschreven. Aanpassing is leven met de werkelijkheid, zonder daarbij jezelf te verloochenen in dien zin, dat je je eigen waarde of betekenis ontkent.

Wie zich wil aanpassen aan de moderne wereld-situatie b.v., zal in de eerste plaats moeten accepteren, dat - gezien de huidige ontwikkelingen - zeer veel in de heersende mores, in de heersende wetten, in de heersende voorstelling van zaken onaanvaardbaar moet zijn voor anderen. Dit eenmaal aanvaard hebbende, mag hij constateren wat voor hem waardevol is en dan - zoekend naar de overeenstemming, die met anderen nog mogelijk is - zal hij daarop zijn acties, denken en daden voornamelijk baseren.

Ik heb hiermee dus ook duidelijk gemaakt, dat men zich in de moderne tijd niet mag laten leiden door wat men elders als geloof, als waarheid of als noodzaak poneert, maar dat men moet uitgaan van hetgeen men in zichzelf als geloof, als waarheid of noodzaak erkent. Hiervan uitgaande zal men moeten zoeken naar de mogelijkheid om op zekere punten - niet op alle, dat is nu eenmaal niet bereikbaar - samen te werken met die andere.

U ziet dus, dat aanpassing in dit geval eigenlijk is: niet een je zonder meer onderwerpen, maar het zoeken naar een mogelijkheid tot beperkte harmonie. Wie dit op geestelijk terrein doet, zal al heel gauw concluderen, dat er enige moeilijkheden liggen. Want werkwijzen op magisch, esoterisch of religieus terrein, die voor de een volledig aanvaardbaar zijn, zullen voor de ander haast onbegrijpelijk zijn. Is het dan toch mogelijk om in de opvattingen en denkbeelden van die andere, hoe godsdienstig, magisch, esoterisch of mijnentwege stoffelijk deze ook zijn, voor zich een mogelijkheid tot erkenning en beperkte samenwerking te vinden, dan kan men zeggen, dat er een juiste aanpassing van het "ik" is gevonden aan de ander.

In de wereld van de materie zowel als van de geest komt maar heel weinig tot stand door de perfecte harmonie van entiteiten. Het meest wordt tot stand gebracht door wat men de aanpassing daarvan zou kunnen noemen, daar zij de positieve waarden in de ander erkennende en volgens hun eigen wezen daarmede samenwerkende, weliswaar niet het hele terrein van mogelijkheden bestrijkende, maar op enkele punten een zodanige ontwikkeling en ook bewustwording bereikende, dat hieruit de mogelijkheid tot een verdere ontplooiing zonder meer ontstaat.

Voor degenen, die moeilijkheden hebben met aanpassing, wil ik dan nog het volgende stipuleren:

Een groot gedeelte van uw denken en uw wereldbeschouwing bestaat uit illusies en verwachtingen. Dit zijn beelden, die u in uzelf hebt gefixeerd. U behoeft uw illusies en verwachtingen niet terzijde te stellen, maar u moet bereid zijn het niet waar-worden van de illusie als een feit te accepteren en het beschaamd-worden van de verwachting - geheel of ten dele - eveneens te aanvaarden. Uw voorstellingswereld immers, houdt niet alleen de bereiking in, maar deels ook het proces, de weg tot de bereiking. Het zal u, indien u zich aanpast, steeds weer blijken dat het resultaat, dat u zich voorstelt, wel realiseerbaar is, maar niet langs de door u gekozen weg. Kies een andere weg, aanvaard de mogelijke wegen, houd uw doel voor ogen en u bereikt. Ook in deze zin kan worden gezegd, dat aanpassing noodzakelijk is voor bereiking en zeker ook de grondslag vormt voor bewustwording.

:--:~: